JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

TIEKARTTA PLANETAARISEEN HYVINVOINTIIN

Jyväskylän yliopiston ympäristöohjelma 2026–2035

Hyväksytty Jyväskylän yliopiston hallituksen kokouksessa 30.10.2026

Sisällysluettelo

Johdanto ... 3
Keskeiset käsitteet Jyväskylän yliopiston kontekstissa ... 4
Tilannekuva vuonna 2026 ... 6
Visio 2035 ... 8
Yliopistotason tavoitteet ja mittarit ... 8
TAVOITE 1: Luontopositiivinen kampus ... 9
TAVOITE 3: Kestävät ja vastuulliset arvoketjut ... 11
TAVOITE 4: Kestävä liikkuminen ... 12
TAVOITE 5: Sijoituksilla vaikuttavuutta ... 14
TAVOITE 6: Planetaarinen hyvinvointi opetuksessa ... 15
TAVOITE 7: Planetaarinen hyvinvointi tutkimuksessa ... 16
Toimeenpano ja seuranta ... 18
Voimaantulo ... 18

Johdanto

Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen, ilmastonmuutos ja luonnonvarojen ylikulutus ovat aikamme merkittävimpiä kestävyyshaasteita. Jyväskylän yliopisto (JYU) vaikuttaa niihin sekä oman toimintansa että perustehtäviensä kautta. Opetuksen, tutkimuksen, yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen, päätöksenteon, ostamisen ja hankintojen, tilojen, matkustamisen ja sijoitusten kautta yliopisto sekä aiheuttaa ilmasto- ja luontohaittoja että tuottaa tietoa, osaamista ja ratkaisuja niiden vähentämiseksi ja planetaarisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Ympäristöohjelma on JYU:n toimintaa ohjaava dokumentti. Se pohjautuu JYU:n antamiin kansallisiin ja kansainvälisiin sitoumuksiin ja tukee niiden toteuttamista käytännössä. JYU on antanut Nature Positive Universities -verkoston luontopositiivisuussitoumuksen[1], allekirjoittanut Tiedeakatemian laatiman julkilausuman[2] ja kansainvälisen ilmastohätätilan julkilausuman[3] sekä sitoutunut Unifi ry:n kestävän kehityksen ja vastuullisuuden teeseihin[4].

Ympäristöohjelmaa on valmisteltu laajassa yhteistyössä henkilöstön, opiskelijoiden, johdon ja ulkoisten sidosryhmien kanssa. Työssä on hyödynnetty työpajoja, kyselyitä, opiskelijaprojekteja, aiempaa tutkimusta sekä kansallista ja kansainvälistä kirjallisuutta. Ympäristöohjelman valmistelussa huomioidut keskeiset tausta-aineistot, kuten Suomalaisten yliopistojen yhteinen ympäristötavoitteiden uudelleenmäärittely, ovat saatavilla JYU:n verkkosivuilla[5].

JYU:n ympäristövastuu ulottuu kampusalueiden luonto- ja ympäristövaikutuksista hankintaketjuihin, ruokapalveluihin, matkustamiseen, energiankäyttöön, opetukseen, tutkimukseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen. Osa vaikutuksista on yliopiston suorassa ohjauksessa, osa syntyy yhdessä kumppaneiden ja sidosryhmien kanssa, ja osa liittyy yliopiston mahdollisuuksiin vaikuttaa yhteiskunnalliseen kehitykseen tutkimuksen, koulutuksen ja vuorovaikutuksen kautta. Tämän vuoksi ympäristövastuun edistäminen edellyttää teknisten ratkaisujen lisäksi uusien toimintatapojen omaksumista, yhteistyötä sekä jatkuvaa oppimista koko yliopistoyhteisössä.

Ohjelmassa kuvataan keskeiset käsitteet, JYU:n visio ja tavoitteet sekä niiden toimeenpanoa, vastuita, seurantaa ja raportointia tukevat toimintamallit. Tavoitteena on edistää ympäristövastuun integroitumista osaksi yliopiston johtamista, päätöksentekoa, opetusta, tutkimusta ja arjen toimintaa.

[1] The pledge | Nature Positive Universities
[2] Julkilausuma - Tiedeakatemia
[3] EAUC : SDG Accord
[4] Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden teesit - Unifi
[5] Kestävä ja vastuullinen yliopisto | Jyväskylän yliopisto

Keskeiset käsitteet Jyväskylän yliopiston kontekstissa

Hankinnat	Kaikki JYU:n ostot (myös ne, jotka eivät ylitä hankintalaissa määriteltyä kynnysarvoa sekä tavara- ja palveluhankinnat).
Hiilijalanjälki	JYU:n toiminnasta aiheutuvat kasvihuonekaasupäästöt
Hiilineutraalisuus	Tila, jossa JYU:n kasvihuonekaasupäästöt ja JYU:n tekemät tai rahoittamat sidonnat ovat yhtä suuret.
Hiilinegatiivisuus	Tila, jossa sidonnat ovat suurempia kuin päästöt (eli nettopäästöt alle nollan)
Hyvittäminen	JYU:n omasta toiminnasta aiheutuvien haitallisten ilmasto- tai luontovaikutusten tasapainottaminen tieteellisesti todennetuilla luonnon tilaa parantavilla tai kasvihuonekaasuja sitovilla toimilla. Arvoketjujen kohdalla luontohaittojen hyvittäminen ei ole luonnonsuojelulain mukaista ekologista kompensaatiota. Hyvittäminen ei korvaa ensisijaisia toimia haittojen välttämiseksi ja vähentämiseksi.
Kulttuuriympäristö	JYU:n ja kampusluonnon vuorovaikutuksesta syntynyt kokonaisuus, joka muodostuu kampuksen rakennetusta ympäristöstä ja kasvitieteellisestä puutarhasta.
Luontojalanjälki	JYU:n toiminnasta aiheutuva haitta, jonka takia luonnon monimuotoisuus heikkenee (sisältää myös luontokadon ajurina toimivan hiilijalanjäljen).
Luontopositiivisuus	Globaali tavoite luontokadon pysäyttämisestä ja kääntämisestä elpymisuralle vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2020 tasoon.[6]
Luontopositiivinen yliopisto	Yliopisto, jonka kokonaisvaikutus luontoon on mitattavasti nettopositiivinen[7].
nBDe	Nanoluontoekvivalentti (nBDe) on JYU:n luontojalanjäljen laskennassa käytettävä mittayksikkö. Se kuvaa JYU:n toiminnan aiheuttamaa maailman lajien sukupuuttoriskiä.[8]

[6] Nature Positive - A Global Goal for Nature
[7] https://www.emerald.com/ijshe/article/27/10/380/1382134/From-carbon-neutral-to-nature-positive-higher
[8] [2309.14186] Value-transforming financial, carbon and biodiversity footprint accounting

Planetaarinen hyvinvointi	Planetaarinen hyvinvointi tarkoittaa tilaa, jossa maapallon järjestelmien ja ekosysteemien toiminnan eheys säilyy siinä määrin, että lajit ja populaatiot voivat säilyä tulevaisuudessa ja eliöyksilöillä on mahdollisuus hyvinvointiin.[9]
Scope 1–3	Scope 1, 2 ja 3 ovat Greenhouse Gas (GHG) -protokollan standardoimia luokkia, joilla jaotellaan organisaation ilmastopäästöt niiden alkuperän mukaan. Scope 1 kattaa JYU:n suorat päästöt (omien ajoneuvojen päästöt). Scope 2 kattaa ostoenergian päästöt (sähkö). Scope 3 kattaa muut arvoketjun päästöt (matkustus, vuokramenot, sijoitukset, ruoka).

[9] Planetary well-being | Humanities and Social Sciences Communications

Tilannekuva vuonna 2026

Jyväskylän yliopiston edellinen ympäristöohjelma, *Tiekartta planetaariseen hyvinvointiin*, hyväksyttiin vuonna 2022, ja sitä on toteutettu rehtorin hyväksymän toimenpidesuunnitelman avulla. Tavoitteiden etenemistä on seurattu useilla mittareilla, kuten vuosittaisella hiilijalanjäljen laskennalla, hankintojen luontojalanjäljen laskennalla, WWF Green Office -kulutustapamittarilla, kampusluonnon monimuotoisuustoimien sekä opetuksen ja tutkimuksen kautta syntyvän positiivisen vaikutuksen kuvaamisella.

JYU:n luonto- ja ympäristötyössä on tapahtunut merkittävää kehitystä, mutta vuonna 2022 asetettujen tavoitteiden saavuttaminen on ollut epätasaista[10]. Yliopiston kokonaishiilijalanjälki oli vuonna 2025 yhteensä 29 551 tCO_2e, mikä on 17 prosenttia vähemmän kuin vuoden 2019 vertailutasolla. Hiilijalanjälki laski vuoteen 2024 asti, mutta lähti uudelleen kasvuun vuonna 2025. Suurimmat päästökategoriat ovat sijoitukset, hankinnat, kiinteistöt ja energia sekä matkustus.[10] Päästövähennysten jatkaminen edellyttää erityisesti näihin kategorioihin kohdistuvia entistä systemaattisempia toimia.

Hiili- ja luontojalanjäljen kehitystä tulkittaessa on huomioitava, että laskentamenetelmät, päästörajaukset ja saatavilla oleva data ovat muuttuneet ympäristöohjelmakauden aikana. JYU on laskenut hiilijalanjälkeään ja hankintojensa luontojalanjälkeä vuodesta 2019, ja vuoden 2019 tasoa on käytetty vertailutasona tavoitteiden seurannassa. Laskentamenetelmiä on päivitetty esimerkiksi siten, että luontojalanjäljessä huomioidaan maaekosysteemien lisäksi makeiden vesien ja merien ekosysteemit ja käytetty yksikkö on muuttunut luontoekvivalentiksi. Vertailtavuuden säilyttämiseksi myös aiempia vuosia on laskettu takautuvasti uudelleen, mutta esimerkiksi sijoitusten osalta tämä ei ole ollut mahdollista. Vertailuvuoden muuttaminen vuodesta 2019 vuoteen 2025 on siksi perusteltua.

Erityisesti hankintojen osalta laskenta on perustunut pääosin europerustaiseen dataan. Europerustainen laskenta on arvio, joka ei välttämättä tunnista esimerkiksi ympäristösertifioituja tuotteita, kasvipohjaisia vaihtoehtoja tai yksittäisten hankintojen laadullisia eroja. Tämä tarkoittaa, että kaikki vastuullisuutta edistävät valinnat eivät näy laskennassa, vaikka ne voivat todellisuudessa vähentää ympäristöhaittaa. Laskennan tarkentaminen edellyttää parempaa ja yksityiskohtaisempaa dataa ja vaikutusten arviointiin tarvitaan myös täydentäviä indikaattoreita. Ympäristöohjelman seurannan kehittäminen edellyttää sekä menetelmien ja ohjeistusten jatkuvaa parantamista että datankeruun tarkentamista.

Yliopiston hankinnoissa suurimpia luontojalanjäljen kategorioita ovat olleet IT-laitteet, -lisenssit ja -palvelut, ruokatuotteet ja -palvelut sekä koneet, kuten tutkimuslaitteet, -tarvikkeet ja laboratoriopalvelut[10]. Yliopiston luontohaittoja ei voida vähentää ainoastaan yksittäisillä kampustoimenpiteillä, vaan huomio on kohdistettava myös kulutukseen, tutkimuksen

[10] https://www.jyu.fi/fi/file/jyu-keva-2025-raporttipdf

materiaalivirtoihin, digitaalisiin palveluihin (mukaan lukien tekoäly) sekä hankintoihin liittyviin valintoihin.

JYU:lla oli WWF Green Office -sertifikaatti vuodesta 2013 vuoteen 2026. WWF Green Office -kulutustapamittarin tulokset ovat täydentäneet kuvaa arjen käytäntöjen kehityksestä. Kulutustapamittarissa JYU:lla todettiin kehittämistarpeita erityisesti hankintojen ja kannustamisen osalta.

Kampusluonnon monimuotoisuutta on ryhdytty parantamaan systemaattisen toimin. Vuosina 2022–2025 on toteutettu useita kampusluonnon monimuotoisuutta tukevia toimia, kuten ketojen, niittyjen ja lahopuutarhakohteiden perustamista, täydennysistutuksia, luonnonkasvien hoidon pilotointia, vieraslajien torjuntaa sekä tiedekasvatukseen ja yleisötyöhön liittyviä toimia. Vuonna 2025 selvitettiin JYU:n kampusalueiden ekologinen tila ja luonnonarvohehtaarit[11]. Selvitys toimii jatkossa kampusalueiden luontoarvojen vertailutasona. Selvityksen mukaan kampusalueiden luonnon monimuotoisuutta voidaan edelleen parantaa esimerkiksi uusniittyjen, lahopuun ja pensaiden lisäämisellä sekä vieraslajien poistamisella.

JYU on kehittänyt myös opetuksen ja tutkimuksen kautta tehtävää luontopositiivisuustyötä. Avoimen yliopiston kestävyysopinnot sisältävät muun muassa planetaarisen hyvinvoinnin, ekologisen kompensaation, hiilijalanjäljen, kiertotalouden ja luontojalanjäljen kursseja. Planetaarinen hyvinvointi I-opintojakso on ollut kaikille JYU:n tutkinto-opiskelijoille pakollinen voimassa olevan opetussuunnitelmakauden (2024–2028) alusta alkaen. Lisäksi tiedekunnissa on omaa kestävyysopetusta, ja vuonna 2025 aloitettiin uusi monitieteinen kestävyyssiirtymien perusopintokokonaisuus. Planetaarista hyvinvointia edistävää tutkimusta on tehty kaikissa JYU:n tiedekunnissa ja se on noussut yhdeksi JYU:n profilointialueeksi JYU.Wisdomin[12] kautta.

Aiemmat tavoitteet ovat ohjanneet JYU:n ympäristötyötä oikeaan suuntaan, mutta tavoitteiden, mittareiden ja toimeenpanomallien uudelleentarkastelu on välttämätöntä. Menetelmien kehittyminen voi parantaa mahdollisuuksia tunnistaa ympäristövaikutuksia, mutta samalla muuttaa tulosten vertailtavuutta ja tehdä näkyväksi vaikutuksia, joita ei aiemmin osattu mitata. JYU:n uudistettu ympäristöohjelma pyrkii yhdistämään kunnianhimoiset tavoitteet realistiseen toimeenpanoon ja joustavasti toteutettavaan seurantaan.

[11] Jyväskylän yliopiston kampusalueiden ekologinen tila ja luonnonarvohehtaarit 2025 :: JYX
[12] JYU.Wisdom - School of Resource Wisdom | University of Jyväskylä

Visio 2035

Vuonna 2035 Jyväskylän yliopisto on luontopositiivinen organisaatio ja suunnannäyttäjä planetaarisen hyvinvoinnin edistämisessä paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Yliopisto on merkittävästi vähentänyt oman toimintansa ja arvoketjujensa ilmasto- ja luontohaittoja sekä vahvistanut positiivisia vaikutuksiaan luonnolle ja yhteiskunnalle.

Yliopiston toimintatavat, rakenteet ja päätöksenteko tukevat resurssiviisasta, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävää toimintaa. Opetuksen, tutkimuksen ja yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen kautta Jyväskylän yliopisto edistää aktiivisesti planetaarista hyvinvointia ja oikeudenmukaista kestävyysmurrosta, ja sen opiskelijoilla on valmiudet toimia kestävän tulevaisuuden rakentajina ja johtajina.

Yliopistotason tavoitteet ja mittarit

Ohjelman tavoitteet perustuvat JYU:n ympäristövaikutuksia koskevaan seurantatietoon[13], tutkimustietoon[14], yliopiston kansallisiin ja kansainvälisiin sitoumuksiin[15], 15.4.2026 järjestettyyn tavoitetyöpajaan ja JYU:n ekologisen kestävyyden kehittämisryhmän asiantuntija-arvioon. Tavoitteiden yhteydessä tarkastellaan niiden ilmasto- ja luontovaikutuksia, oletettuja vaikutuspolkuja sekä seurannan ja raportoinnin periaatteita. Vaikutuspolut kuvaavat oletettuja mekanismeja, joiden toteutumiseen liittyy epävarmuuksia, erityisesti arvoketjujen, opetuksen, tutkimuksen ja yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen pitkän aikavälin vaikutusten osalta.

Tavoitteiden tarkoituksena on tukea ympäristövastuun kytkeytymistä osaksi yliopiston johtamista, päätöksentekoa, opetusta, tutkimusta ja arjen toimintaa. Tavoitteet ovat:

1. Luontopositiivinen kampus
2. Resurssiviisas kampus
3. Kestävät ja vastuulliset arvoketjut
4. Kestävä liikkuminen
5. Sijoituksilla vaikuttavuutta
6. Planetaarinen hyvinvointi opetuksessa
7. Planetaarinen hyvinvointi tutkimuksessa.

[13] ks. esim. https://www.jyu.fi/fi/file/jyu-keva-2025-raporttipdf
[14] ks. esim. Sustainability for JYU: Jyväskylän yliopiston ilmasto- ja luontohaitat 2020 :: JYX; Sustainability for JYU : Jyväskylän yliopiston ilmasto- ja luontohaitat :: JYX; Value-transforming financial, carbon and biodiversity footprint accounting | Journal of Industrial Ecology | Springer Nature Link; Jyväskylän yliopiston kampusalueiden ekologinen tila ja luonnonarvohehtaarit 2025 :: JYX
[15] ks. johdanto

TAVOITE 1: Luontopositiivinen kampus

Tavoite	**Vuoteen 2030 mennessä Jyväskylän yliopiston kampusalueen ekologinen tila on parantunut vähintään 5 % ja vuonna 2035 vähintään 10 % vuoden 2025 lähtötasoon verrattuna.**
Perustelut	Luontopositiivisuus tavoitteena tarkoittaa, että vuoteen 2030 mennessä luonnon monimuotoisuus ei enää heikkene, vaan paranee. JYU:n suorimmat vaikutusmahdollisuudet ovat sen omilla kampusalueilla. Raportti[16] *Jyväskylän yliopiston kampusalueiden ekologinen tila ja luonnonarvohehtaarit 2025* kuvaa mahdollisuuksia luonnon monimuotoisuuden parantamiseen kampusalueilla.
Luonto- ja ilmastovaikutus	Suora vaikutus luonnon monimuotoisuuteen kampusalueilla.
Oletettu vaikutuspolku	Kampusalueiden käyttö ja hoito → elinympäristöt ja viherrakenteet → ekologinen tila → luonnon monimuotoisuus
Seuranta ja mittarit	Ekologisen tilan arvioinnit vuosina 2030 ja 2035 Mittari: luonnonarvohehtaarit
Seurannasta vastaava taho	Avoimen tiedon keskus/Kasvitieteellinen puutarha (tukena toiminnanohjaus)
Toteutuksesta vastaava taho	Avoimen tiedon keskus / Kasvitieteellinen puutarha (kehittämistoimien suunnittelu), tilapalvelut, SYK ja muut kampusalueen toimijat (kehittämistoimien toteutus); Yliopiston johto (tavoitteen huomioiminen SYK-yhteistyössä, kaavoitukseen liittyvässä vaikuttamisessa sekä rakennus- ja peruskorjaushankkeiden ohjauksessa); Akateemiset yksiköt (opetus ja OPS-suunnittelu).

[16] Jyväskylän yliopiston kampusalueiden ekologinen tila ja luonnonarvohehtaarit 2025 :: JYX

TAVOITE 2: Resurssiviisas kampus

Tavoite	**2.1. Jyväskylän yliopisto vähentää kampustoimintojensa energiankäytöstä, jätehuollosta ja tilojen käytöstä aiheutuvaa hiilijalanjälkeä vähintään 30 % vuoteen 2030 mennessä ja 50 % vuoteen 2035 mennessä vuoden 2025 tasoon verrattuna. Samalla Jyväskylän yliopisto vähentää näistä toiminnoista aiheutuvaa luontojalanjälkeä sekä kehittää sen seuranta-, laskenta- ja hyvitysmenetelmiä ohjelmakauden aikana.** **2.2. Vuoteen 2030 mennessä JYU on Scope 1- ja Scope 2 -päästöjensä osalta hiilineutraali.**
Perustelut	Energian kulutuksen voidaan arvioida vähenevän kiinteistöalan energiatehokkuussopimuksen mukaisesti noin 6 % vuoteen 2030 mennessä ja noin 10 % vuoteen 2035 mennessä. Kaukolämpöyhtiö Alvan tavoitteena on tuottaa fossiilivapaata kaukolämpöä vuoteen 2030 mennessä, mikä pienentäisi merkittävästi JYU:n lämmityksen hiilijalanjälkeä. JYU:n tulee kuitenkin sitoumustensa täyttämiseksi yhdessä Suomen Yliopistokiinteistöjen (SYK) kanssa toteuttaa myös omia päästövähennystoimia, kuten energiatehokkuutta parantavia ratkaisuja sekä uusia vähäpäästöisiä energiaratkaisuja.
Luonto- ja ilmastovaikutus	Energiankäyttö, jätehuolto, tilojen käyttö sekä niihin liittyvä kulutus aiheuttavat ilmasto- ja luontohaittoja. Energiatehokkuuden parantaminen, kiertotalousratkaisut, vähäpäästöiset energiaratkaisut ja resurssien tehokkaampi käyttö voivat pienentää yliopiston hiili- ja luontojalanjälkeä, mutta eivät poista niitä kokonaan.
Oletettu vaikutuspolku	Kulutus → energiantuotanto ja materiaalivirrat → päästöt ja luontohaitat → ilmastonmuutos ja luontokato
Seuranta ja mittarit	Vuosittainen seuranta hiili- ja luontojalanjäljen laskennan yhteydessä. Mittarit: hiilijalanjälki (tCO_2e) ja luontojalanjälki (nBDe). Lisäksi seurataan energiankulutusta (MWh), vedenkulutusta (m^3), sekajätteen määrää (kg),

	kierrätysastetta (%) ja mahdollisuuksien mukaan tilojen käyttöastetta (%).
Seurannasta vastaava taho	Tilapalvelut, tukena toiminnanohjaus
Toteutuksesta vastaava taho	Tilapalvelut, yliopiston johto, SYK, viestintä ja tilojen käyttäjät.

TAVOITE 3: Kestävät ja vastuulliset arvoketjut

Tavoite	**Vuoteen 2030 mennessä Jyväskylän yliopisto on vähentänyt tavara- ja palveluhankintojensa aiheuttamaa luonto- ja ilmastohaittaa vähintään 10 % vuoden 2025 tasoon verrattuna. Vuoteen 2035 mennessä haitta on vähentynyt vähintään 20 % vuoden 2025 tasoon verrattuna, ja yliopisto on ottanut käyttöön mallin jäljelle jäävien haittojen tunnistamiseen, vähentämiseen ja hyvittämiseen.**
Perustelut	Yliopiston hankintojen luontovaikutukset syntyvät pääosin yliopiston omien toimintojen ulkopuolella globaaleissa arvoketjuissa. Tavoitetaso perustuu arvioon yliopiston vaikutusmahdollisuuksista hankintojen määrään, rakenteeseen ja elinkaareen sekä mahdollisuuksista kehittää vastuullisuuskriteerejä yhteistyössä toimittajien ja palveluntuottajien kanssa. Vuoden 2030 välitavoite mahdollistaa edistymisen seurannan ohjelmakauden aikana, ja vuoden 2035 tavoite tukee ympäristöohjelman visiota ilmasto- ja luontohaittojen merkittävästä vähentämisestä koko arvoketjussa.
Luonto- ja ilmastovaikutus	Ostettavat tavarat ja palvelut voivat aiheuttaa ilmasto- ja luontohaittoja globaalien arvoketjujen kautta erityisesti kasvihuonekaasupäästöjen, luonnonvarojen ylikulutuksen ja elinympäristöjen heikkenemisen muodossa. JYU:n hankintojen luontojalanjäljessä korostuvat IT-laitteet, -lisenssit ja -palvelut. Haittojen vähentäminen hankintojen määrää, rakennetta ja elinkaarta muuttamalla voi pienentää yliopiston ilmasto- ja luontojalanjälkeä. Jäljelle jäävien haittojen

	hyvittämisellä pyritään myös tekemään arvoketjuissa syntyviä ilmasto- ja luontovaikutuksia näkyviksi ja tukemaan toimintatapojen muutosta.
Oletettu vaikutuspolku	Hankinnat → tuotanto ja logistiikka → päästöt ja maankäyttö → ilmastonmuutos ja luontokato
Seuranta ja mittarit	Vuosittainen hiili- ja luontojalanjäljen laskenta sekä kartoitukset tarjoilujen vastuullisuuskriteerien noudattamisesta vuosina 2030 ja 2035. Mittarit: hankintojen luontojalanjälki (nBDe), hankintojen hiilijalanjälki (tCO_2e), vastuullisuuskriteerit täyttävien tarjoilujen osuus (%) kaikista tarjoiluista.
Seurannasta vastaava taho	Toiminnanohjaus (tukena JYU.Wisdom)
Toteutuksesta vastaava taho	Talouspalvelut, digipalvelut, hankintapalvelut, akateemiset yksiköt ja johto.

TAVOITE 4: Kestävä liikkuminen

Tavoite	**Vuoteen 2030 mennessä Jyväskylän yliopisto on vähentänyt työmatkustamisen aiheuttamaa ilmastohaittaa vähintään 20 % vuoden 2025 tasoon verrattuna. Vuoteen 2035 mennessä haitta on vähentynyt vähintään 40 % vuoden 2025 tasoon verrattuna, ja yliopisto hyvittää jäljelle jäävän haitan.**
Perustelut	Lentomatkustus muodostaa merkittävän osan Jyväskylän yliopiston työmatkustamisen hiilijalanjäljestä (noin 80 %). Työmatkustuksen päästöjen vähentämisessä tulee samalla turvata yliopiston perustehtävien toteutuminen, kansainvälinen tutkimus- ja koulutusyhteistyö sekä yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Tavoitetaso perustuu arvioon yliopiston mahdollisuuksista korvata osa matkustamisesta etä- ja hybridiosallistumisella, suosia vähäpäästöisiä matkustusmuotoja sekä kehittää matkustuskäytäntöjä ohjelmakauden aikana. Vuoden 2035 tavoite tukee ympäristöohjelman visiota ilmasto- ja luontohaittojen merkittävästä vähentämisestä sekä

	planetaarisen hyvinvoinnin edistämisestä yliopiston omassa toiminnassa.
Luonto- ja ilmastovaikutus	Liikkuminen ja matkustaminen vaikuttavat ilmastoon ja luontoon erityisesti kasvihuonekaasupäästöjen ja energiankulutuksen kautta. Lentäminen on yksi ilmasto- ja luontovaikutuksiltaan kuormittavimmista liikkumismuodoista, ja sen päästöt kiihdyttävät ilmastonmuutosta, joka on keskeinen luontokadon ajuri. Siksi lentomatkustuksen kohtuullistaminen sekä vähäpäästöisten vaihtoehtojen, kuten junamatkustuksen ja etäyhteyksien, ensisijainen käyttö ovat keskeisiä keinoja ilmasto- ja luontotavoitteiden saavuttamisessa.
Oletettu vaikutuspolku	Työmatkat → lentäminen ja autoilu → kasvihuonekaasupäästöt → ilmastonmuutos → luontokato
Seuranta ja mittarit	Vuosittainen työmatkustuksen hiilijalanjäljen laskenta sekä kodin ja kampuksen välisen liikkumisen kartoitukset vuosina 2027, 2030 ja 2033. Mittarit: hiilijalanjälki (tCO_2e).
Seurannasta vastaava taho	Talous- ja tilapalvelut sekä toiminnanohjaus yhteistyössä.
Toteutuksesta vastaava taho	Talouspalvelut (matkustusta koskevat ohjeet), yksiköiden johto (toimintatapojen toimeenpano), henkilöstö (päivittäiset valinnat), johto (tuki ja esimerkki).

TAVOITE 5: Sijoituksilla vaikuttavuutta

Tavoite	**5.1. Jyväskylän yliopiston likvidien sijoitusten hiilijalanjälki pienenee 50 % vuoteen 2030 ja 70 % vuoteen 2035 mennessä vuoden 2025 tasoon verrattuna.** **5.2. Vuoteen 2030 mennessä JYU on määritellyt sijoitustoiminnan luontovaikutusten arvioinnin periaatteet ja ottanut käyttöön seurannan valituille sijoitusluokille.**
Perustelut	Sijoitukset muodostavat Jyväskylän yliopiston suurimman hiilijalanjälkikategorian. Jyväskylän yliopiston varainhallintatoimikunta on asettanut tavoitteen sijoitussalkun hiilijalanjäljen (Scope 1 ja Scope 2) vähentämisestä 70 % vuoteen 2030 ja 100 % vuoteen 2035 mennessä. GHG-protokolla ohjeistaa kuitenkin huomioimaan myös Scope 3 -päästöt, jos ne ovat merkittäviä. Tämän vuoksi tavoitetasot eroavat varainhallintatoimikunnan tavoitteista. Jotta JYU:n tavoitteet ovat linjassa Pariisin sopimuksen 1,5 asteen tavoitteen kanssa, on sijoitusten hiilijalanjälkivähennysten oltava merkittäviä.
Luonto- ja ilmastovaikutus	Sijoitustoiminta vaikuttaa epäsuorasti, mutta merkittävästi ilmastoon ja luontoon ohjaamalla pääomia päästöihin, luonnonvarojen käyttöön ja maankäyttöön vaikuttaviin toimintoihin. Hiilineutraali ja luontopositiivisuutta tukeva sijoitussalkku voi vähentää rahoitettujen toimintojen ilmasto- ja luontohaittoja sekä tukea siirtymää kestävään ja luonnon monimuotoisuutta turvaavaan talouteen.
Oletettu vaikutuspolku	Sijoitukset → yritystoiminta ja teknologiat → päästöt ja luonnon käyttö → ilmasto ja luonto.
Seuranta ja mittarit	Vuosittainen sijoitusten vastuullisuusseuranta ja raportointi. Mittarit: rahoitetut päästöt (tCO_2e); painotettu hiili-intensiteetti; sijoitusten kattavuus laskennassa (% sijoitusvarallisuudesta); osuus sijoitusvarallisuudesta, jossa luonto- tai biodiversiteettikriteerit ovat käytössä;

	kuvaileva arvio sijoitusten luontovaikutusten seurantamenetelmän kehittymisestä
Seurannasta vastaava taho	Sijoituspäällikkö toiminnanohjauksen tukemana.
Toteutuksesta vastaava taho	Sijoituspäällikkö toiminnanohjauksen tukemana (valmistelu) ja varainhallintatoimikunta (päätös).

TAVOITE 6: Planetaarinen hyvinvointi opetuksessa

Tavoite	**Vuoteen 2032 mennessä kaikilla valmistuvilla opiskelijoilla sekä opetus- ja muulla henkilöstöllä on todennettu perusosaaminen planetaarisesta hyvinvoinnista.**
Perustelut	Tavoitevuodeksi on asetettu 2032, koska se päättää Jyväskylän yliopiston seuraavan OPS-kauden. Planetaarisen hyvinvoinnin edistäminen on keskeinen osa ympäristöohjelman visiota, ja yliopiston perustehtävänä on varmistaa opiskelijoiden ja henkilöstön valmiudet toimia kestävän tulevaisuuden rakentajina ja johtajina.
Luonto- ja ilmastovaikutus	Opetuksen kautta voidaan vahvistaa ymmärrystä planetaarisen hyvinvoinnin ja keskeisten luontokadon ajureiden välisistä yhteyksistä sekä organisaatioiden ja yksilöiden roolista niiden hillitsemisessä. Osaamisen kehittyminen voi tukea pitkän aikavälin muutosta yksilöiden valinnoissa, työelämäkäytännöissä ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.
Oletettu vaikutuspolku	Opetus → osaaminen ja arvot → päätöksenteko ja käytännöt → ilmasto- ja luontovaikutukset.
Seuranta ja mittarit	Opintosuoritukset, osaamistestit, OPS-integraatio Mittarit: - Planetaarisen hyvinvoinnin peruskurssin tai vastaavan opintokokonaisuuden suorittaneiden

	osuus (%) valmistuvista opiskelijoista sekä tarvittaessa osaamistestin tulokset - Henkilöstön jäsenten osuus (%), jotka ovat suorittaneet planetaariseen hyvinvointiin liittyvän koulutusmoduulin, täydennyskoulutuksen tai muun osaamisen todentavan kokonaisuuden - Planetaarisen hyvinvoinnin integrointi koulutusohjelmien oppimistavoitteisiin (% ohjelmista) - Opiskelijoiden itsearvioitu osaaminen tai osaamisen kehittyminen (%)
Seurannasta vastaava taho	Koulutusneuvosto (opetus, OPS-työ ja osaamistavoitteet); HR (henkilöstökoulutus); toiminnanohjaus (kokoaminen osaksi yliopiston vastuullisuusraporttia)
Toteutuksesta vastaava taho	Tiedekunnat ja koulutusohjelmat (opetussuunnitelmat), opetushenkilöstö (opetus), koulutusneuvosto (linjaukset), HR (henkilöstökoulutus).

TAVOITE 7: Planetaarinen hyvinvointi tutkimuksessa

Tavoite	**Vuoteen 2035 mennessä Jyväskylän yliopisto on vahvistanut planetaarista hyvinvointia edistävää tutkimustoimintaa vuoden 2025 tasoon verrattuna.**
Perustelut	Planetaarisen hyvinvoinnin edistäminen on keskeinen osa ohjelman visiota vuodelle 2035. Tutkimuksen kautta yliopisto tuottaa tietoa, osaamista ja ratkaisuja, jotka tukevat ilmastonmuutoksen ja luontokadon ehkäisyä sekä yhteiskunnallista kestävyyssiirtymää. Tutkimuksen vahvistaminen edellyttää pitkäjänteistä panostusta tutkimusympäristöihin, monitieteiseen yhteistyöhön, tutkimusrahoitukseen ja osaamisen kehittämiseen, minkä vuoksi tavoite ulottuu ohjelmakauden loppuun vuoteen 2035.
Luonto- ja ilmastovaikutus	Tutkimus tuottaa tietoa ja ratkaisuja, joiden avulla voidaan tukea keskeisten ilmasto- ja luontokadon

	ajureiden tunnistamista, ehkäisyä ja vähentämistä sekä planetaarisen hyvinvoinnin edistämistä. Tavoiteltu vaikutus syntyy tutkimustiedon hyödyntämisestä päätöksenteossa, politiikkaprosesseissa ja käytännön sovelluksissa pitkällä aikavälillä (JYU:n kädenjälki).
Oletettu vaikutuspolku	Tutkimus → tieto ja innovaatiot → päätöksenteko ja käytännöt → ilmasto ja luonto
Seuranta ja mittarit	Tutkimuksen suuntaamista ja resursointia planetaarisen hyvinvoinnin sekä ilmasto- ja luontokriisin ehkäisyn ja ratkaisujen tukemiseksi seurataan tutkimuksen strategisten painoalojen, rahoituksen kohdentumisen ja tutkimushankkeiden teemojen kautta. Tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuvataan osana yliopiston vastuullisuusraportointia. Mittarit (vertailutaso 2025): - JYU.Wisdomiin affilioituneiden vertaisarvioitujen julkaisujen määrä - JYU.Wisdomiin affilioituneiden tutkijoiden määrä - Ilmasto- ja luontoaiheisten politiikkaviittausten määrä. - Käynnissä olevat ylitiedekuntaiset planetaariseen hyvinvointiin liittyvät tutkimushankkeet.
Seurannasta vastaava taho	Tiedeneuvosto (tutkimuksen strateginen ohjaus); tiedekunnat ja tutkimuspalvelut (tematiikka ja rahoitus); toiminnanohjaus ja OSC (tietokannat, koonti osaksi yliopiston vastuullisuusraportointia).
Toteutuksesta vastaava taho	Tiedeneuvosto (strategiset linjaukset ja painotukset); tiedekunnat ja tutkimuspalvelut (tutkimuksen resursointi, rahoitus ja tutkimusympäristöjen kehittäminen); JYU.Wisdom (monitieteisen yhteistyön tukeminen); viestintä (tutkimuksen näkyväksi tekeminen); tutkimushenkilöstö (tutkimuksen toteuttaminen, asiantuntijatyö ja tutkimustulosten hyödyntäminen).

Toimeenpano ja seuranta

Tässä ympäristöohjelmassa asetetut tavoitteet ovat yliopistotason tavoitteita, joiden saavuttaminen edellyttää systemaattista toimeenpanoa kaikilla organisaatiotasoilla. Ympäristöohjelma toimii yliopiston toimintaa läpileikkaavana ohjelmana, jonka tavoitteet huomioidaan osana strategian toteuttamista, päätöksentekoa, ohjeistuksia, vuosisuunnittelua sekä vastuullisuusraportointia. Ohjelman onnistuminen edellyttää johdon näkyvää sitoutumista, yhteisön kannustamista ja kannusteiden luomista, riittäviä resursseja sekä ympäristövastuun huomioimista osana normaalia toimintaa, työtehtäviä ja työsuunnitelmia.

Yksiköiden johdon vastuulla on kytkeä ympäristöohjelman tavoitteet mahdollisimman lähelle yksikön omaa toimintaa sekä huomioida ne osana opetuksen, tutkimuksen, palveluiden ja hallinnon suunnittelua ja resursointia. Yksiköt (tiedekunnat, erillislaitokset ja yliopistopalvelut) sisällyttävät ympäristöohjelman tavoitteita tukevat toimenpiteensä osaksi vuosisuunnitteluaan. Tarvittaessa yksiköt saavat suunnittelun tueksi asiantuntijatukea toiminnanohjauksesta. Toiminnanohjaus kokoaa yksiköiden toimenpiteet vuosittain julkiseksi toimenpidesuunnitelmaksi.

Ympäristöohjelman seuranta toteutetaan mahdollisimman kevyesti hyödyntäen olemassa olevia johtamisen, vuosisuunnittelun, raportoinnin ja vastuullisuustyön rakenteita. Yksiköt raportoivat tavoitteita tukevien toimenpiteiden etenemisestä osana normaalia vuosiraportointia. Toiminnanohjaus kokoaa tiedot, arvioi yliopistotason tavoitteiden toteutumista sekä määrällisesti että laadullisesti ja raportoi tulokset osana yliopiston vastuullisuusraportointia.

Ympäristöohjelman toimeenpanon ja seurannan tukena toimii ekologisen kestävyyden kehittämisryhmä, joka käsittelee ohjelman etenemistä, tunnistaa kehittämistarpeita sekä tukee tavoitteiden huomioimista yliopiston päätöksenteossa ja toiminnan kehittämisessä. Ryhmä toimii vuorovaikutuksen ja tiedonvaihdon kanavana yliopiston johdon, yksiköiden, yliopistopalveluiden, opiskelijoiden ja muiden keskeisten toimijoiden välillä.

Ympäristöohjelman tavoitteiden saavuttaminen edellyttää myös yliopistoyhteisön sekä keskeisten sidosryhmien yhteistä ymmärrystä siitä, miten omat päätökset ja toimintatavat vaikuttavat ohjelman tavoitteiden toteutumiseen. Tämän vuoksi toimeenpanoa tuetaan käytännönläheisillä ohjeilla, esimerkeillä, keskusteluilla, vertaisoppimisella sekä yksiköiden tarpeisiin sovitetulla asiantuntijatuella. Samalla yliopisto osallistuu aktiivisesti kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön, jonka tavoitteena on kehittää ratkaisuja muun muassa vastuullisiin hankintoihin, luonto- ja ilmastovaikutusten vähentämiseen sekä kestävän kehityksen edistämiseen korkeakouluissa.

Voimaantulo

Tämä ympäristöohjelma tulee voimaan 30.10.2026.